

isabet
YAYINLARI

Türk Dili ve Edebiyatı

8

AÇIK ÖĞRETİM LİSESİ

Kolay
anlaşılır

Video Konu
Anlatımı

Çözümlü
Testler

Güncel Çıkmış
Sorular

isabet

YAYINLARI

AÇIKÖĞRETİM LİSESİ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 8

KONU ANLATIMLI SORU BANKASI

Copyright ©

İSABET YAYINCILIK ve EĞİTİM HİZMETLERİ SAN. TİC. A.Ş

Bu kitabın tamamının ya da bir kısmının, kitabı yayımlayan şirketin önceden izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır. Bu kitabın tüm hakları **İsabet Yayıncılık ve Eğitim Hizmetleri San. Tic. A.Ş.**'ye aittir.

MEB

Bu kitaptaki çıkmış soruların her hakkı **MEB Ölçme Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğüne** aittir. Hangi amaçla olursa olsun, tamamının veya bir kısmının kopya edilmesi, fotoğraflarının çekilmesi, herhangi bir yolla çoğaltılması ya da kullanılması, yayımlanması **MEB Ölçme Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün** yazılı izni olmadan yapılamaz. Bu yayın izni telif ücreti ödenerek alınmıştır.

ISBN

978-625-7269-67-4

Yazarlar

İsabet Komisyon

Dizgi & Grafik

İsabet Dizgi

Baskı Yeri ve Cilt

WPC Matbaacılık

Matbaa Sertifika No: 50884

İnternet Hesapları

www.isabetyayinlari.com

bilgi@isabet.com.tr

[isabet.yayincilik](https://www.instagram.com/isabet.yayincilik)

[@isabetyayinlari](https://twitter.com/isabetyayinlari)

isabet AKILLI
TAHTA

www.isabetedijital.com

SUNUŐ

Deęerli ArkadaŐlar,

İsabet Yayınları olarak Açık Öğretim Lisesi sınavlarına en kolay şekilde hazırlanabilmeniz için **KONU ANLATIMLI SORU BANKASI** kitaplarını hazırladık.

Bu kitabı, **MEB müfredatına tamamen uygun, kolay, anlaşılır ve akılda kalıcı** şekilde hazırladık. Ayrıca önemli yerleri vurgulayıp "tablo", "resim" ve "uyarı"larla konunun dikkatinizi çekmesini amaçladık.

Konuları anlatırken **çıkıŐmış soruları çözümleriyle** beraber verdik.

Her konunun ardından testleri çözümlenerek öğrendiklerinizi ölçebilirsiniz.

Ayrıca bu kitabın ders anlatım soru çözüm videolarını **isabetyayinlari.com** adresinden izleyebilirsiniz. Bu kitabın dijital sürümünü **isabetdijital.com** adresinde bulabilirsiniz.

İsabet Yayınları ile yolunuz da AÇIK, ufkunuz da!

Hayat boyu başarılar dileriz...

İÇİNDEKİLER

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI – 8

Roman	6
Tiyatro	24
Deneme	39
Söylev / Nutuk	52
Cevap Anahtarı	70

TÜRK DİLİ VE
EDEBİYATI
8

Hatırlatma

- Yaşanmış ya da tasarlanmış bir olayların yer, zaman ve kişi kadrolarına bağlı olarak uzun biçimde anlatıldığı edebiyat türüdür.
- Romanda olaylar kurgulanarak anlatılır.
- Betimleyici ve öyküleyici anlatımlardan yararlanır.
- Olay, kişi, yer, zaman gibi unsurlar romanın yapı unsurlarıdır.
- Anlatıcı da önemli bir unsurdur; anlatıcı I. ve III. kişi olabilir.
- Anlatıcının bakış açısına göre “kahraman, gözlemci ya da hâkim (Tanrısal, ilahi)” bakış açıları kullanılır.
- Dünya edebiyatında roman türünün ilk örneği Cervantes’in (Servantes) yazdığı *Don Kişot*’tur.
- Romanlar da “serim, düğüm, çözüm” bölümlerinden oluşur.
- Romanda kişiler önemli rol oynar; kişiler karakter ve tip olarak karşımıza çıkar.
- Romanda olay örgüsü “ çatışma” üzerine kurulur.
- Romanda anlatma, gösterme, özetleme, geriye dönüş, iç çözümleme, iç konuşma, diyalog, bilinç akışı, üst kurmaca, metinler arasılık gibi yöntem ve tekniklerden yararlanır.
- Romanlar akımlarına (klasik, romantik, realist, natüralist); konularına göre (sosyal, tarihi, macera, psikolojik) türlere ayrılır.
- Edebiyatımızda Tanzimat’la başlayan roman Servet-i Fünun Dönemi’nde ve Milli Edebiyat Dönemi’nde gelişerek devam etmiştir.
- Türk edebiyatına roman, Tanzimat Dönemi’nde Yusuf Kâmil Paşa’nın Fransız yazar Fénelon’dan çevirdiği *Télémaque (Telemak)* adlı eserle girmiştir. Bu dönem yazarlarından Şemsettin Sami’nin *Taaşuk-ı Talat ve Fitnat* adlı eseri ilk Türk romanı olarak kabul edilir.
- Servetifünun Dönemi yazarlarından Halit Ziya Uşaklıgil ise roman türünün Türk edebiyatında Batı tekniğine uygun ilk örneklerini vermiştir.
- Tanzimat Dönemi’nde Namık Kemal’in *İntibah, Cezmi*; Ahmet Mithat Efendi’nin *Felâtn Bey ile Rakım Efendi, Henüz On Yedi Yaşında*; Sami Paşazade Sezaî’nin *Sergüzeşt*, Recaizade Mahmut Ekrem’in *Araba Sevdası*; Servetifünun Dönemi’nde Halit Ziya Uşaklıgil’in *Mai ve Siyah, Aşk-ı Memnu*; Mehmet Rauf’un *Eylül*; bu dönemde bağımsız çizgide eser veren Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın *Şipsevidi, Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdıvaç*; Millî Edebiyat Dönemi’nde Halide Edip Adıvar’ın *Ateşten Gömlek, Sinekli Bakkal* adlı eserleri türün tanınmış örneklerindedir.

Örnek 1

Ali Rıza Bey, Babıali yetiştirmelerinden bir mülkiye memuruydu. Dâhiliye kalemlerinin birinde çalışıyordu. Fakat kız kardeşiyle annesinin ölmesi onu İstanbul’dan soğutmuş, Suriye’de bir kaza kaymakamlığı alarak gurbete çıkmasına sebep olmuştu.

Bu parçada romanın yapı unsurlarından hangisi kullanılmamıştır?

- A) Kişi
B) Olay
C) Zaman
D) Mekân

Aralık 2019

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Roman

- Cumhuriyet’in ilk yıllarında, genellikle toplumsal konular, mütareke ve savaş yılları idealist bir memleket edebiyatı anlayışıyla işlenmiş; Cumhuriyet devrimleri de tez olarak ele alınmıştır.
- Yazarlar, sorunlara çözüm getirmekten çok izlenimlerini aktarmışlardır.
- 1930’lardan itibaren toplumcu gerçekçi anlayışla daha eleştirel bir tutum izlenmiştir.
- Sadri Ertem ve Sabahattin Ali, 1950’den sonra yetişen toplumcu gerçekçi yazarlara öncülük etmişlerdir.
- 1930’lu yıllardan itibaren romanların edebî değerinde ve anlatım tekniğinde gelişmeler görülür.
- Peyami Safa eserleriyle kişilerin olay, zaman ve mekânla uyumu, bilinç akışı ve özellikle başarılı psikolojik tahlillerle Türk romanında önemli bir merhale teşkil eder.
- İkinci Dünya Savaşı sonrasında Türk romanında ele alınan konular çeşitlenir. Ekonomik sıkıntılar, çok partili hayata geçişle birlikte, yazarlar köyden kente göç ve gecekondu mahallerindeki sıkıntılar gibi yeni konulara eğilmişlerdir.
- Bunun yanı sıra “köy edebiyatı”yla birlikte köy ve köylünün sorunları ele alınmıştır.
- 1960’larda Türk romanında hem konu hem de teknik açıdan gelişmeler görülür.
- Yazarlar, ortaya çıkan siyasal, toplumsal ve ekonomik değişimler ve bunların sonuçları üzerinde dururlar.
- Bu dönemde tezli tarihî romanlar yazılır.
- Kadın romancıların sayısı büyük artış gösterir.

- Aydınların iç bunalımları ve toplumsal bağlantılarıyla birlikte kadın sorunu da ele alınır.
- 1960'lı, 1970'li yılların romanlarında birden fazla toplumsal ve bireysel sorunun iç içe geçtiği bir yapı ortaya koyulmuştur.
- Oğuz Atay *Tutunamayanlar*'da yalnızlık, yabancılaşma ve acı çeken, toplumdaki kaçan, herhangi bir çevreye tutunamamış entelektüel insanın romanını yazmıştır.
- Kurduğu ironik ve eleştireci dil ve anlatımıyla *Tutunamayanlar*, Türk romanında 1990'lı yıllarda öne çıkacak postmodern anlatıyı haber veren eserdir.
- 1970-1980 yılları arasında roman yazarları sayısında büyük bir artış görülür.
- Toplumsal sorunları ele alan romanlar ve tarihî romanlarla birlikte Almanya'ya göç eden Türklerin karşılaştıkları sorunlar anlatılır.
- 1980'den sonra bireysel konularla birlikte Türkiye'nin toplumsal yaşamından kesitler verilir; köyden kente göç ile köylülerin kentte içine düştükleri çıkmazlar, kadın sorunları anlatılır.
- Roman klasik yapısından uzaklaştırılır, postmodernizmin etkisiyle yeni anlatım teknikleri kullanılır.
- Yazarlar, belgelere dayanarak tarihe yönelir.
- Dinî içerikli romanların sayısında da artış olur.

ÖRNEK:

Aşağıda Sabahattin Ali'nin Cumhuriyet toplumcu gerçekçi anlayışla yazdığı Kuyucaklı Yusuf'tan bir bölüm vardır.

Mal müdürü, Yusuf'un hesaplarını tetkik ettikten sonra onun birkaç gün şehirde kalmasına müsaade etmişti.

Kış kıyamette at üstünde dolaşmak kolay değildi ve arada bir sıcak evde istirahat lazımdı. Fakat Yusuf'un Edremit'e gelişinin haftasında Kaymakam, Mal Müdürüne, bu tahsildarın ne diye böyle boş gezdiğini sordu. Kırk senelik memur olan müdür derhal önünü ilikleyerek:

"Biraz yorulmuştu da beyefendi, iki üç gün kalmak için rica etti, bendeniz de ses çıkarmadım! Mamafih, bugün yola çıkmasını tebliğ edeceğim!"

Kaymakam dudaklarını büktü:

"Ehemmiyeti yok canım, sordum yalnız!" dedi.

Fakat Yusuf derhal o gün köylere gitmek emrini aldı. Mal Müdürü onu yanına çağırıp:

"Evladım, bir haftadır buradasın!" dedi. "Galiba Kaymakam Bey seni görmüş, ne diye uzun zaman kalıyor? diye sordu. Sen bugün yollan. İnşallah şu zeytin mevsimi geçsin, ben sana bir ay izin alırım. Beş on gün sonra da gene gelir, birkaç gün kalırsın."

AÇIKLAMA:

Sabahattin Ali; 1937'de yayımladığı Kuyucaklı Yusuf'ta, bir Anadolu kasabasını, bütün insani, ekonomik ve sosyal gerçekliğiyle ele alarak ezilen köylüleri ve toplumsal yapının aksayan yönlerini ilk defa içerden bir gözle anlatır. Sabahattin Ali, o döneme kadar ifade edilmemiş sosyal problemleri dile getirerek Türk romanında öncü bir rol oynar. Romandaki olaylar 1903 yılında Nazilli'de başlar, Edremit'te devam eder ve I. Dünya Savaşı yılları içinde sona erer. Romanın yalın ve sağlam bir dili vardır. Yazar, romanın kurgusundaki ayrıntıları oluşturmada, kahramanları ve mekânları betimlemede, toplumsal gerçekliklerle insani gerçeklikleri tam bir uyum içinde yansıtmada oldukça başarılıdır.

BİYOGRAFI

Sabahattin Ali (1907-1948)

Gümölcine'de doğdu. 1927'de İstanbul Muallim Mektebini bitirdi. Bir yıl Yozgat'ta öğretmenlik yaptıktan sonra, 1928'de Almanya'ya gönderildi. Yurda döndükten sonra çeşitli dergilerde çevirileri, yazı ve hikâyeleri basıldı. 1946'da Aziz Nesin ve Rifat Ilgaz'la Markopaşa gazetesini çıkardı. Sabahattin Ali; kişiler, olay, sonuç bağlantılarını ustaca ortaya koyan, etkili betimleme gücüyle geleneksel anlatım biçimlerine zenginlik katan bir yazardır. Toplumsal gerçekçi akımın önemli temsilcilerinden biri kabul edilmiştir. Kuyucaklı Yusuf romanı, bu anlayışla yazılmış en başarılı roman örneklerinden biridir.

Eserleri

Kuyucaklı Yusuf, İçimizdeki Şeytan, Kürk Mantolu Madonna, Değirmen, Kağrı, Ses, Yeni Dünya, Sırça Köşk, Dağlar ve Rüzgâr, Kurbağanın Serenadı, Öteki Şiirler, Markopaşa Yazıları ve Ötekiler. (...)

Cumhuriyet Dönemi Türk Romanındaki Anlayışlar

- Birçok yazarın Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı'nda, roman türünde eserler verdiği görülmektedir.
- Bu tür; dönemin siyasi, sosyal, ekonomik ve diğer gelişmelerine bağlı olarak gelişim göstermiştir.
- Kurtuluş Savaşı, bu dönem romanlarında öne çıkan konulardan biridir.
- Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun *Yaban*, Halide Edip Adıvar'ın *Ateşten Gömlek ve Vurun Kahpeye*, Kemal Tahir'in *Yorgun Savaşçı*, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Sahnenin Dışındakiler*, Tarık Buğra'nın *Küçük Ağa* adlı romanı aynı konuyu ele alan eserlerdir.
- Dönemin siyasi ve sosyal koşulları doğrultusunda toplumun değişik katmanlarında yer alan kişiler de romanlara konu edilmiştir.

- Yapıtlarını toplumcu gerçekçi anlayış doğrultusunda veren yazarlar; romanlarında halkın, yoksul insanların, işçilerin, köylülerin sorunlarını gerçekçi bir tutumla ortaya koymaya çalışmışlardır.
- Dönemin romanlarında modernist bir anlayışla bireyin iç dünyası ele alınmış ve psikolojik unsurlar kullanılmıştır.
- Bu anlayış doğrultusunda eser veren yazarlar, romanlarında aydınları ve onların hem iç dünyalarını hem de toplumla kurdukları ilişkileri yeni anlatım tekniklerini de kullanarak yansıtmışlardır.
- Cumhuriyet Dönemi'nin önemli edebî anlayışlarından biri de roman ve hikâyede görülen, "modernizm sonrası" anlamına gelen "postmodernist" anlayıştır.
- Bu anlayış doğrultusunda verilen eserler, modern kuralların dışladığı değerleri ele alır.
- Cumhuriyet Dönemi romanlarında; din, tasavvuf ve halkın geleneksel yaşamı gibi konuları İslami duyarlılıkla, farklı anlatım yöntemleriyle yansıtan yazarlar da olmuştur.
- Bu dönem sanatçılarının roman anlayışları şunlardır:

Millî Edebiyat Zevk ve Anlayışını Sürdüren Sanatçılar

- Millî Edebiyat Dönemi'yle başlayan Anadolu'ya yönelik Cumhuriyet Dönemi'nde de devam etmiştir.
- Halide Edip, Yakup Kadri, Reşat Nuri gibi isimler, Cumhuriyet Dönemi'nin de ilk romancı neslini teşkil eder.
- Millî Edebiyat zevk ve anlayışını sürdüren bu sanatçılar, romanlarında realist bir bakış açısıyla Anadolu insanının yaşam tarzını, aydın-halk çatışmasını, Millî Mücadele'yi, inkılapları ve toplumsal değişimi işlemişler; ahlaki çöküntüler, Doğu-Batı çatışması, yanlış Batılılaşma ve hurafeler üzerinde durmuşlardır.
- Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun *Yaban*, Halide Edip Adıvar'ın *Vurun Kahpeye*, Reşat Nuri Güntekin'in *Yeşil Gece* romanları bunlardandır.

Örnek 2

Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun "- - -", Halide Edip Adıvar'ın "- - -" Reşat Nuri Güntekin'in "- - -" romanları Millî Edebiyat zevk ve anlayışını sürdüren eserlerdendir.

Bu cümlede boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- Yaban – Vurun Kahpeye – Yeşil Gece
- Yeşil Gece – Vurun Kahpeye – Yaban
- Yaban – Yeşil Gece – Vurun Kahpeye
- Yeşil Gece – Yaban – Vurun Kahpeye

Temmuz 2019

Bireyin İç Dünyasını Esas Alan Sanatçılar

- Cumhuriyet Dönemi Türk romanında bazı sanatçılar bireyin iç dünyasını esas alan eserler vermişlerdir.
- Bu sanatçıların en tanınmış olanları şunlardır: Peyami Safa, Ahmet Hamdi Tanpınar, Tarık Buğra, Sâmîha Ayverdi, Abdülhak Şinasi Hisar.
- Bu sanatçılar, olaylardan ve insanlardan hareketle bireyin iç dünyasını yansıtmaya çalışmışlardır.
- Peyami Safa'nın 1930 yılında yayımladığı *Dokuzuncu Hariciye Koşuşu* bu anlayışla yazılan ilk romandır.
- Bu roman, kurgusu ve özellikle başarılı psikolojik tahlilleriyle Türk romanında önemli bir merhale teşkil eder.
- Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur*, Tarık Buğra'nın *Küçük Ağa* romanları bu anlayışla yazılan romanlardır.

Örnek 3

Aşağıdaki parçaların hangisi bireylerin iç dünyalarını esas alan (psikolojik) bir eserden alınmıştır?

- Susmaya devam etti. Uzun bir sükût. Dakikalar geçiyor. Her an birbirimizden biraz daha uzaklaşıyoruz. Konuşursak birbirimize bunu hissettirmekten başka bir şeye yaramayacak. Bunun için susuyoruz. Bu sessizlik içinde zaman aramızdan bir düşman gibi geçiyor.
- Günde iki, iki buçuk, iyi çalışırsanız üç liralık kütlü toplarsanız, diyor. Bir hesap ettim, mevsim sonunda elimize epey bir para geçecek. Bu yıl pamuk, koza bolmuş tarlada, masrafımız da olmaz pek.
- Kapıdan girince sağ tarafta bir yük, onun biraz ötesinde yüksek bir konsol vardı. Konsolun üzerinde bir cam fanusun altına konmuş eski usul bir saat, kırmızı gaz bezleriyle örtülü, abajurlu iki petrol lambası, sarı yıldız çerçeveli büyükçe bir ayna duruyordu.
- Olan 1949 başında oldu. Aydınlılar buraya inince ne görsünler, sürülmemiş bir karış toprak parçası bile kalmamış. Değil hayvan otlatacak, bir tek çadır kuracak yer bile kalmamış. Aydınları göçebesini, bunları gün gün sıkıştırmıştı ama böyle bir şeyle karşılaşacağı hiç aklına gelmemişti.

Aralık 2019

Toplumcu Gerçekçi Anlayışla Yazan Sanatçılar

- Türk romanının tarihî seyri açısından öne çıkan bir başka gelişme 1930'lu yıllarda toplumcu gerçekçi bir anlayışla eserler verilmesidir.
- Sabahattin Ali *Kuyucaklı Yusuf*, Sadri Ertem *Çıkrıklar Durunca*, Memduh Şevket Esenal *Ayaşlı ve Kiracıları* romanlarıyla bu anlayışın ilk örneklerini verirler.
- 1940'lı yıllardan itibaren romanda, gerçekçiliğin bir uzantısı olarak değerlendirilen köy ve köy insanına yöneliş başlar.
- Bu tür romanlar konularını daha çok, toprağa bağlı insanların hayatlarından alır.
- 1950'li yıllardan sonra köylünün kente yönelişinin hikâyesini anlatan eserler yazılır.
- Toplumcu gerçekçi roman anlayışı özellikle 1950'lerden 1980'e kadar Türk romanındaki ana eğilimlerinden biri olarak gelişimini sürdürür.
- Kemal Tahir, Orhan Kemal, Yaşar Kemal, Talip Apaydın, Fakir Baykurt diğer toplumcu gerçekçi yazarlardır.
- Toplumcu gerçekçi bu yazarlar, toplumsal sorunlar ve çatışmalar ile köy gibi küçük yerleşim yerlerinin sorunları üzerinde yoğunlaşmışlar; eserlerini ağa-köylü, öğretmen-imam, halk-yönetici, zengin-fakir, güçlü-güçsüz, aydın-cahil çatışması üzerine kurmuşlardır.
- Toplumcu gerçekçilerin eserlerinde üzerinde durdukları bir başka konu da büyük şehirlere göçün ortaya çıkardığı problemler ve şehrin kenar mahallerindeki hayat olmuştur.

Modernizmi Esas Alan Sanatçılar

- Türk edebiyatında dış gerçeklikten iç gerçekliğe yönelen, yabancılaşmış bireyi işleyen, farklı kurgusu ve tekniğiyle Türk romanına farklı bir çehre kazandıran modernist roman anlayışı 1950'lerden itibaren örneklenmeye başlar.
- Modernist romancılar; eserlerinde insanlarla sağlıklı ilişkiler kuramayan, toplumsal değerlerle çatışmalar yaşayan kahramanları sıklıkla işlemişlerdir.
- Adalet Ağaoğlu, Ferit Edgü, Yusuf Atılgan, Rasim Özdenören, Vüsat O. Bener, Füzûzan, Bilge Karasu, Oğuz Atay, Nezihe Meriç modernizmi esas alan önemli sanatçılardır.
- Bunlar, geleneksel roman anlayışından farklı olarak geriye dönüş tekniği ile romandaki kronolojik zaman anlayışını ve neden-sonuç ilişkisini ortadan kaldırmışlardır.
- "**Geriye dönüş**", modernist romanlarda bireyin iç dünyasını ve psikolojisini sergilemede işlevsel olarak kullanılan anlatma tekniklerindedir.

- "**Geriye dönüş**", romanda kronolojik olarak genellikle ileriye doğru giden zamanın yer yer geriye dönüşlerle kesilmesidir.
- Bu yüzden modernist eserlerde iç içe geçmiş zaman ve olaylardan oluşan bir hikâye görülür.
- Bu teknik klasik romandan farklı olarak modernist romanlarda ben anlatıcının yani kahraman anlatıcının bulunduğu ortamdan, içsel kopuşlarla uzaklaşmasını ve kopmasını sağlar.
- Geriye dönüş tekniği bu yönüyle psikolojik öğelerin yansıtılmasında başarıyla kullanılır.
- Modernist yazarlar; kahramanların anılarını ve bilgilerini, kafalarından neler geçtiğini, dillerinden dökülme-yip kalplerine gömdüklerini okuyucuya aktarabilmek için bilinç akışı, iç konuşma ve iç diyalog gibi farklı anlatım tekniklerini kullanmışlardır.
- "**İç konuşma**"; romanda kahramanın zihninden geçenlerin, anlatıcının aradan çıkarılarak aktarılması tekniğidir. İç konuşmada genellikle gramer kurallarının tam yansıtılmadığı, günlük konuşmanın doğallığı içindeki ifadelerle oluşturulan cümleler kullanılır. Modernist romanlarda işlenen yabancılaşmış bireyin, bunalımlı ve karmaşık iç yapısını ortaya koymak için iç konuşma tekniğinden yararlanmışlardır.
- Geleneksel anlatımın dışına çıkarak yer yer alegorik anlatımdan yararlanmışlar, sözcüklerin çağrışımlı gücünden yararlanarak şiirsel bir dil kullanmışlardır.

Postmodernizmi Esas Alan Sanatçılar

- Türk romanında 1960 sonrasında ortaya çıkan, 1980'den sonra yaygınlaşan anlayışlardan biri de postmodernist romandır.
- Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatında 1980'den sonra postmodernizm akımı etkili olmaya başlamıştır.
- Modern sonrası anlamına gelen postmodernizme göre hayat bir oyundur.
- Postmodernist romancılar; bir kısmını modernizmden devraldıkları "metinler arasılık, kolaj, pastiş, üst kurmaca, parodi" gibi anlatım tekniklerini yeni bir yorumla eserlerinde kullanmışlardır.
- Modernizmde de rastladığımız metinler arasılığı, postmodernist yazarlar zenginleştirerek kullanmaya devam etmişlerdir.
- "**Metinler arasılık**", genel anlamda bir metnin kendinden önce yazılmış metinlerle doğrudan ya da dolaylı olarak ilişki kurması ve bunun eserde yansıtılmasıdır.
- "**Parodi**", kendinden önce ortaya konmuş bir metni konu/içerik boyutunda hareket noktası alma olarak kabul edilebilir.
- "**Pastiş**" ise başlı başına bir türe, tarza has üslubun, biçimin taklididir.

- Postmodernist romanların ayırt edici yönlerinden biri üst kurmacadır.
- "**Üst kurmaca**", yazma sürecinin de romanın konularından biri olarak kurgulanmasıdır. Bu teknik, roman teorisini roman pratiği içinde göstermektedir.
- Üst kurmaca her bir romanda, yazarın belirlemesiyle farklı biçim ve yoğunlukta yer alabilir.
- Üst kurmaca, postmodernist yazarların romanı oyunlaştırma isteklerine en uygun tekniklerden biridir.
- Bu teknikte anlatıcı, kurmacanın etkin bir figürü haline gelerek doğrudan veya dolaylı olarak okurla iletişim kurar.
- "**Kolaj**" ise herhangi bir konuda farklı yazar, şair ya da kaynaklardan derlenen alıntılarının bir araya getirilerek metne yansıtılmasıdır.
- Postmodernist romanlarda yüzyıllarca kabul gören ve kanıksanan roman yapısından farklı bir yapı meydana geldiği görülür.
- Kuralsızlık bu anlayışın temel özelliğidir.
- Orhan Pamuk'un "Kara Kitap", "Beyaz Kale", "Benim Adım Kırmızı"; Bilge Karasu'nun "Gece"; Hasan Ali Toptaş'ın "Bin Hüzünlü Haz" adlı eserleri Türk edebiyatındaki önemli postmodern romanlardır.

Gelenekçi Roman Anlayışına Sahip Sanatçılar

- Toplumun kültürel değerlerini kurmacanın dünyasına taşıyan romanlara "gelenekçi roman" denir.
- Türk edebiyatında gelenekçilik, toplumun kültür değerlerine ilişkin farkındalık oluşturmaya yöneliktir.
- Sanatçılar; millî ve İslami duyarlıktan beslenir; tarihten, yaşama tarzından, inançlardan gelen unsurları eserlerinde işlerler.
- Bu anlayışla yazılan romanlarda genellikle klasik olay kurgusu, kronolojik zaman ve ilahi (hâkim/tanrısal) bakış açısı görülür.

Biyografik Roman

- Tanınan bir sanatçının ya da ünlü bir şahsın hayat hikâyesini roman türünün imkânlarını kullanarak ele alan eserlere "biyografik roman" denir.
- Biyografik romanlarda hayat hikâyesi aktarılan kişilerin duyguları, düşünceleri, davranışları, alışkanlıkları, ruhsal ve fiziksel durumları, hayata bakışları ve tüm bunların zaman içindeki değişimleri ayrıntılı olarak okuyucuya aktarılmaya çalışılır.
- Roman kişinin hayatıyla ilgili bilgiler, belgeler, hatıralar roman kurgusunu etkilemeyecek şekilde esere yerleştirilir.

- Bu tür romanlarda olaylar aktarılırken genellikle kronolojik sıra takip edilir.
- Biyografik roman yazarları kişinin hayat hikâyesini aktarırken bazı anlatım tekniklerine başvururlar.
- Olayların sondan başlayarak geriye gitmesi, olayların bağlantı noktalarının farklılaşması, anlatım tekniklerinin değişmesi yazarların kullandığı yöntemlerdendir.
- Son dönemde yazılan biyografik romanlarda ise postmodern etkilerden dolayı farklı türlerin bir arada kullanıldığı görülmektedir.
- Bu durum roman kurgusunu daha ilginç hâle getirmektedir.
- Hasan Ali Yücel'in "Goethe-Bir Dehanın Romanı" adlı eseri, Türk edebiyatında biyografik roman türünde yazılan ilk eserdir.
- 1932'de yayımlanan bu eserden sonra Mehmet Emin Erişgil, 1951'de *Bir Fikir Adamının Romanı: Ziya Gökalp* adlı biyografik romanı kaleme almıştır.
- Yine Erişgil'in *İslamcı Bir Şairin Romanı: Mehmet Akif* adlı eseri türün bilinen diğer bir örneğidir.
- Bu eserlerden sonra edebiyatımızda günümüze yaklaştığımızda birçok biyografik romanın yazıldığını görmekteyiz.
- *Gazi Paşa* (Attilâ İlhan), *Hava Kurşun Gibi Ağır* (Hıfzı Topuz), *Turgut Reis* (Halikarnas Balıkcısı), *Adı: Aylın* (Ayşe Kulin) gibi eserler biyografik roman türünde yazılmış örneklerdir.

ÖRNEK:

Aşağıdaki metin Oğuz Atay'ın *Bir Bilim Adamının Romanı: Mustafa İnan* adlı biyografik özellik gösteren romanından alınmıştır.

Yıllar sonra, Mustafa İnan da kendi evinde toplantılar düzenlemeye başladı. Bu toplantılara Teknik Üniversite çevresinden kimseleri çağırıyordu. Her şeyden önce de kendi yakın çevresinden, Teknik Mekanik ve Genel Mükavemet Kürsüsü'nde olanları seçiyordu. Çalışma arkadaşları arasında arkadaşlıklar kurulması, onların birbirleriyle üniversite dışında da ilişki kurmaları Mustafa Hoca için önemliydi. Hoca, genç yardımcılarını hayata, toplum hayatına alıştırmak istiyordu. Teknik Üniversite öğrencileri kapalı bir yaşantı içinde yetişiyorlardı; okulu bitirdikten sonra onları çevreye yabancılaşmaktan kurtarmak gerekiyordu. Eski öğrencileri, hocanın kendilerini yemeğe çağırmasından ve yemekten sonra da onlarla sohbet etmesinden gurur duyuyorlardı. Bu toplantılarda genellikle hoca konuşurdu ve kürsü arkadaşlarına hemen her şeyden; dilin matematik temellerinden, müziğin dayandığı matematik kurallardan, takvimlerin hesaplanmasından, tarih ve fizikten söz ederdi.

AÇIKLAMA:

Oğuz Atay, 1975'te kaleme aldığı *Bir Bilim Adamının Romanı: Mustafa İnan* adlı eserinde üniversite yıllarında hocası olan Mustafa İnan'ın hayatını roman kurgusu içerisinde anlatmıştır. Türkiye'de bilimsel gelişmenin öncüsü olmuş bilim insanlarımızın yaşam öykülerinin TÜBİTAK tarafından romanlaştırılması projesi kapsamında, ünlü matematikçimiz Cahit Arf'ın teklifiyle yazılan bu eser, Türk edebiyatındaki en önemli biyografik romanlardan biridir. Eser, köşe dönme hissini çok yoğun olduğu bir dönem ve toplumda, bilim aşkı ve bu aşkın getirebileceği mutlulukların insanı ölümsüz kılabileceği gerçeğinin günümüz ve gelecek nesillere anlatabilmesi amacıyla yazılmıştır. Eser iki ana bölüm ve on dokuz alt bölümden oluşmuştur. Romanın sonunda M. İnan'ın fotoğraflarından oluşan bir albüme yer verilmiştir.

Eserin birinci bölümünde daha çok M. İnan'ın çocukluğu ve öğrenim hayatı konu edilmiştir.

İkinci bölümde ise M. İnan'ın yurt dışından döndükten sonraki aile ve üniversite hayatı konu edilmiştir. Her iki bölümde de alt başlıklar İnan'ın hayatına damga vuran olayları temsil edecek şekilde (İlk Yıllar, Herkesin Dostu, Öğrencilerin Son Yılları, Genç Öğretmenin Sevgisi, Zor Yıllar, Yorgun Adam vb.) belirlenmiştir. Romandaki olay örgüsü M. İnan'ın yaşamı ekseninde ilerler. Eserin genelinde, M. İnan'ın başarılı ve ünlü bir bilim insanı, örnek bir insan olmasını sağlayan yetişme şartları, prensipleri ve hayat felsefesi üzerinde durulur. Modernist bir eser olan romanda geri dönüş tekniği uygulanmıştır. Yazar, okuyucuyu önceki bölümün üzerinden 4 yıl geçen Mustafa İnan'ın çocukluğuna götürür. Ardından kronolojik bir sıra takip ederek hocanın yaşamını etkileyen önemli olaylar aktarır.

BİYOGRAFI

Oğuz Atay (1934-1977)

İnebolu'da doğdu. Ankara Maarif Koleji'ni ve İTÜ İnşaat Fakültesi'ni bitirdi. Üç yıl sonra akademik hayatına başladı. Çeşitli dergi ve gazetelerde makale ve söyleşileri yayımlandı.

Oğuz Atay, "Tutunamayanlar" adlı romanının yayınlanmasından sonra, önemli bir tartışmanın odak noktası olmuştur. Bu romanında modern şehir yaşamı içinde bireyin yaşadığı yalnızlığı, toplumdan kopuşları ve toplumsal ahlaka, kalıplaşmış düşüncelere yabancılaşan, tutunamayan bireylerin iç dünyasını anlatır. Bu roman eleştirmen Berna Moran tarafından, "hem söyledikleri hem de söyleyiş biçimiyle bir başkaldırı" olarak nitelendirilmiştir. Moran'a göre *Tutunamayanlar*'daki edebî yetkinlik, Türk romanını çağdaş roman anlayışıyla aynı hizaya getirmiş ve ona çok şey kazandırmıştır.

Türk edebiyatında yazdığı "Tutunamayanlar" ile postmodern tarzda eser veren ilk yazar Oğuz Atay'dır.

1970 TRT Sanat Ödülleri Yarışması Başarı Ödülü'nü kazandı. Yapıtları eleştiri, mizah ve ironi barındırır.

Eserleri

Tutunamayanlar, Tehlikeli Oyunlar, Bir Bilim Adamının Romanı, Korkuyu Beklerken, Oyunlarla Yaşayanlar, Günlük.

Polisiye Roman

- Polisiye roman, dünya edebiyatında 20. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan postmodernizmin de etkisiyle önemli bir gelişme gösterir.
- Bu gelişme, Türk edebiyatında önce çeviri, sonra da telif yoluyla kendini gösterir.
- Polisiye roman, işlenen bir cinayet ve bu cinayetin nasıl işlendiğini çözmeye çalışan bir dedektif veya polis etrafında şekillenen roman türü olarak tanımlanmaktadır.
- Polisiye romanlarda çözülmesi gereken esrarlı bir olay bulunur.
- Bu esrar çoğu zaman bir cinayete ilgilidir.
- Bu romanlar suçlular, işlenen suçlar ve bu suçları araştıran kişilerden oluşur.
- Bu tür, Dünya edebiyatında ilk olarak Amerika'da, 19. yüzyılın ilk yarısında ortaya çıkmıştır.
- Polisiye kurguyla yazılan ilk eser, Edgar Allan Poe'nun (Edgar Elin Po) 1841'de yayımladığı *Morg Sokağı Cinayeti*'dir.
- İngiliz yazar Arthur Conan Doyle'un (Arthur Konan Doyle) eseri olan *Sherlock Holmes (Şerlok Holms)* ise dünyada en çok tanınan polisiye romanlar arasındadır.
- Yine bu türün en başarılı isimleri arasında Agahta Christie (Agate Kırısti) gelmektedir.
- Polisiye roman türünün edebiyatımızdaki ilk örnekleri çeviri eserlerdir.
- İlk telif polisiye roman ise Ahmet Mithat Efendi'nin 1884'te yayımladığı *Esrârî Cinayât* adlı eseridir.
- Türk edebiyatında II. Meşrutiyet'in ilanından sonra gelişen polisiye romanlar, 1980'den itibaren iyice çoğalır.
- Özellikle son yıllarda kaleme alınan orijinal eserler sayesinde Türk edebiyatındaki önemi gittikçe artmaktadır.
- Ahmet Ümit başta olmak üzere Celil Oker, Birol Oğuz, Osman Aysu, Pınar Kür gibi isimler, polisiye roman türünde eser veren günümüz yazarlarındandır.

ÖRNEK:

Aşağıdaki metin Ahmet Ümit'in *İstanbul Hatırası* adlı polisiye romanından alınmıştır.

"Ben cinayeti çözmek için akıl yürütüyordum Başkomiserim. Bunlar spekülasyon yapıyorlar..."

"Hem de insanları korkutuyorlar," diye onu destekledi Zeynep. "Bir haber kanalında, cinayetlerin arkası gelecek, diye bar bar bağıryormuş yorumculardan biri..."

Gerçeği onlarla paylaşmanın zamanı gelmişti.

"Doğru söylemiş, katil ya da katiller yeniden öldürecek." İkisi de ilgiyle gözlerini yüzüme diktiler ama soru kuşkucu kriminoloğumuzdan geldi.

"Niye öyle düşünüyorsunuz Başkomiserim?"

"Düşünmüyorum Zeynepcim, adım gibi eminim. Cinayetler devam edecek. Sikkelere baksanıza. İlk kurbanın yanında Byzas ve Byzantion'la ilgili olanı vardı, ikincisinde Konstantin ve Konstantinopol'le ilgili olan. Ama hâlâ İstanbul'a gelemedik."

"Ne!" Gözleri iri iri açılmıştı Ali'nin. "Yani bu şehirde yaşamış her imparator adına birini mi öldürecekler?"

"O kadar da değil, eğer düşündüğüm doğruysa, bu şehir için önemli işler yapmış kral, imparator ya da padişahlar adına birini öldürecekler. Byzas bu şehri kurdu. Konstantin ise başkent yaptı. (...)"

AÇIKLAMA:

Ahmet Ümit, son dönem Türk edebiyatında polisiye roman denince aklın gelen ilk isimlerden biridir. Ahmet Ümit'in *İstanbul Hatırası* adlı eseri 2010 yılında yayımlanmıştır. İstanbul hakkında tarihî pek çok bilgi içeren "İstanbul Hatırası", son dönem Türk romanında, polisiye roman türünün geçirdiği değişimi göstermesi bakımından önemlidir. Postmodern ve tarihî özellikler taşıyan "İstanbul Hatırası" adlı eserde, biri gerçek ve güncel, diğeri tarihî olan iç içe geçmiş iki farklı kurgu vardır. Çerçeve vakanın da kendi içinde çok zincirli olay örgüsünden, iç içe geçmiş hikâyelerden oluştuğu görülür. Cinayet soruşturması ile başlayan romana, soruşturma sırasında yaşanan yeni olaylarla birlikte yeni hikâyeler eklenir. Bu olaylardan hareketle İstanbul'un tarihî mekânlarına gizemli yolculuklar yapılır. Ayrıca yok edilme ve çalınan bu tarihî mekânların aslında ne denli anlamlı olduğuna dikkat çekilir. Roman, olay örgüsüne ve kişilerin olay örgüsüne katılımına bağlı olarak yedi bölümden oluşur. Yaklaşık yedi gün sürecek olan soruşturma boyunca olaylar, Ahmet Ümit'in diğer eserlerinden de tanıdığımız Başkomiser Nevzat'ın etrafında gelişir. Nevzat, yedi kişinin ölümüne sebep olan katillerin kim olduğu sorusuna cevap arar ve cinayetlerin sırrını çözer.

1980 Sonrasında Türk Romanı

- 1980 öncesi romanlarında toplumcu gerçekçilik anlayışıyla sosyal konuların öne çıkarılıp anlatım biçiminin ve tekniklerinin fazla dikkate alınmaması durumu, 12 Eylül'den sonra tam aksi bir görünüm kazanmıştır.
- Türk romanında 12 Eylül'ün etkisiyle psikolojik, fantastik, mistik, yani gerçeküstü ve bireysel temalara yönelim olmuştur.
- 1980'den sonra yazılan romanlar çoğunlukla Batılılaşma sorunsalı, tarihe kaçış, iç göç, kentleşme, ideolojik kimlik bunalımı, erkek ve kadın eşitliği, ilişkiler sorunsalı ve kuşaklar arası çatışma gibi konularda yazılmıştır.
- Özellikle siyasi gelişmeler, gelişen teknoloji ve buna bağlı olarak dönüşen hayat şartları ile güveni sarsılan ve yabancılaşan insanoğlu kendi kendine sığınmıştır.
- Bu gelişmelerin yanı sıra postmodernizm de 1980 sonrası Türk romanını derinden etkilemiştir.
- 1960'lardan sonra yaygınlık kazanan postmodernizm, modernizme karşı ortaya çıkan bir tepkidir.
- Postmodernizm; grotesk, alay, parodiden oluşan bir üslup yöntemiyle ben merkezli bir bireyciliği ve çoğulculuğu savunurken bütün evrensel idealleri ve insancıl değerleri reddeder.
- Bu bağlamda artık gerçekçilik terk edilmiş, postmodernist çizgide yeni bir anlatı türü doğmuştur.
- Artık yazarlar toplumsal sorunlardan ziyade biçim sorunlarına eğilmişlerdir.
- Metinlerarasılık, üstkurmaca gibi teknikleri kullanan postmodern yazarlar, içerik yönüyle de tarih, fantastik, polisiye, gerilim gibi konuları ele alırlar.
- Dünyadaki bu gelişmelerle birlikte Türk edebiyatında da yeni biçim denemeleri ve Batı'da görülen birçok yenilik görülmeye başlanır.
- İlk olarak Yusuf Atılgan ve Oğuz Atay'ın eserlerinde görülmeye başlanan, 1980'lerde varlığını iyice hissettiren ve 1990'lara gelindiğinde ise birçok örneği gözlenen postmodern romanlar böylece Türk edebiyatında da görülür.
- Klasik ve modern metinlerden farklı birtakım özelliklere sahip olan bu eserler, kendi okurunu da yaratmaya başlar bir anlamda.
- Dış dünyanın olduğu gibi metne aktarılmasına alışkın olan klasik okur, başı sonu belli olmayan; bir değil, birden fazla okuması olan; birden çok bakış açısı olan ve yine birçok anlatıcının perspektifinden nakledilen; zaman ve mekân bulanıklığı olan bu metinleri yadırgar.
- 1980 sonrasında Orhan Pamuk, Latife Tekin, Mehmet Eroğlu, Bilge Karasu, Nazlı Eray, Durali Yılmaz, Erendiz Atasü, İnci Aral, Enis Batur, Nedim Gürsel, Ali Haydar Haksal, Nazan Bekiroğlu, İhsan Oktay Anar, Ahmet Ümit, Hasan Ali Toptaş, Fatma Barbarosoğlu, Sadık Yalsızuçanlar Türk romancılığının öne çıkan belli başlı isimleridir.

Örnek 4

- Orhan Pamuk
- Hasan Ali Toptaş
- Bilge Karasu

Bu sanatçılar aşağıdaki anlayışlardan hangisinin temsilcileridir?

- A) Modernizmi esas alan
- B) Toplumcu gerçekçi
- C) Postmodernizmi esas alan
- D) Gelenekçi

Temmuz 2019

BİYOGRAFI

Ahmet Ümit (1960-...)

Gaziantep'te dünyaya gelir. Gaziantep'te başladığı lise eğitimini Diyarbakır'da tamamlayarak 1979 yılında Marmara Üniversitesinde kamu yönetimi okur. Şiirlerini ve öykülerini çeşitli dergilerde yayımlar. 1992'de yayımlanan ilk hikâye kitabı "Çıplak Ayaklıydı Gece" ile edebiyat dünyamızda tanınmaya başlar. 1996 yılında yayımladığı "Sis ve Gece" ilk polisiye romanıdır. Bu tarihten sonra birçok polisiye roman yayımlar. Romanları sağlam bir polisiye kurgunun yanında tarihî unsurlarla zenginleştirilmiş derin sosyolojik ve psikolojik çözümler içerir.

Eserlerinin en önemli özelliği hızlı okunabilir olması yanında güçlü bir dile sağlam bir edebî estetiğe sahip olmasıdır.

Eserleri

Bir Ses Böler Geceyi, Sis ve Gece, Beyoğlu Rapsodisi, Bab-ı Esrar, İstanbul Hatırası, Sultanı Öldürmek, Beyoğlu'nun En Güzel Abisi; Çıplak Ayaklıydı Gece, Agatha'nın Anahtarı, Başkomser Nevzat: Çiçekçinin Ölümü...

Örnek 5

"İstanbul Hatırası" adlı eser 2010 yılında yayımlanmıştır. İstanbul hakkında tarihî pek çok bilgi içeren "İstanbul Hatırası", son dönem Türk romanında, polisiye roman türünün geçirdiği değişimi göstermesi bakımından önemlidir.

Bu parçada sözü edilen eser aşağıdaki sanatçılardan hangisine aittir?

- A) Ahmet Ümit
- B) Celil Oker
- C) Pınar Kür
- D) Osman Aysu

Temmuz 2019

Türk Dünyası Romanı

- Zengin bir kültür mirasına sahip olan Türkiye dışındaki çağdaş Türk edebiyatı ile Türkiye'deki çağdaş Türk edebiyatı arasında sıkı bir bağ vardır.
- Özellikle ortak bir kültürden beslenmesi en önemli bağı oluşturur.
- Türk dünyası edebiyatı 20. yüzyılın başlarına kadar İstanbul'daki gelişmelere paralel gelişmeler gösterir.
- Ancak Türkiye Cumhuriyeti dışındaki birçok Türk devlet ve topluluğunda siyasi sebeplerden dolayı edebiyat, demokratik olmayan bir ortamda gelişir.
- Sanatçılar düşüncelerini özgürce dile getirememişlerdir.
- Bütün bu olumsuzluklara rağmen şöhreti kendi ülkesinin sınırları dışına ulaşmış, dünya edebiyatında söz sahibi olan sanatçılar yetişmiştir.
- Cengiz Aytmatov ve Cengiz Dağcı gibi sanatçılar sadece Türk dünyasında değil, dünya edebiyatında da tanınan önemli şahsiyetlerdir.
- Cengiz Dağcı, romanlarında Kırım Türklerinin çektikleri acıları, gördükleri zulümleri, köy insanlarının dramını anlatır.
- Doğa, "Onlar da İnsandı, O Topraklar Bizimdi, Yurdu Kaybeden Adam" gibi önemli eserlere imza atmıştır.
- Kazan Türk edebiyatında Ayaz İshaki'nin "Üyge Tabı, Ulug Muhammed, Tatarın Kızı"; Doğu Türkistan edebiyatında Ziya Samedi'nin "Yılların Sırrı, Gani Batur-Mayimhan, Ahmet Efendi" adlı romanları da vardır.

isabet

ÖRNEK:

Aşağıdaki metin Kırgız yazar Cengiz Aytmatov'un *Eiveda Gülsarı* adlı romanından alınmıştır.

Akşam yemeğinden sonra Tanabay yılının başına gitti, gece geç vakte kadar da dönmedi. Kendi kendine sövüyor, her şeyi unutmaya çalışıyor, fakat gündüz tavlada gördükleri bir türlü aklından çıkmıyordu. Yılıksının başında bozkırda dört dönerken durmadan aynı şeyleri düşünüyordu: "Kimbilir, belki de bir insan hakkında birdenbire karar vermek doğru olmaz. Benim yaptığım da aptallık doğrusu. Yaşlandığım için, bütün yıl atların başından ayrılmadığım için birçok şeyi bilmiyorum, görmüyorum olabilirim. Fakat bu zor yaşam daha ne kadar sürecek? Yapılan konuşmalara bakılırsa her şey güllük gülistanlık. Keşke öyle olsa, keşke ben düşündüklerimde yanılısam. Yanılmış olmayı çok isterdim. Ama benim gibi düşünenler de çok..."

AÇIKLAMA:

Elveda Gülsarı adlı roman 1963 yılında Rusça yazılmış, 1966'da yayımlanmış, daha sonra Kırgızca'ya çevrilmiştir. Roman; yazıldığı yıl çok ses getirir, birçok eleştirmenin dikkatini çeker. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ünlü cins bir at olan Gülsarı'nın doğumundan ölümüne kadar sahibi Tanabay'la birlikte bir köyde zor ve acı geçen hayatı romanın ana konusudur. Cengiz Aytmatov, *Elveda Gülsarı*'da kendi kültüründen, gelenek ve göreneklerinden sıkça bahseder. Yazar, Kırgızların göçebe kültüründe önemli bir yere sahip hayvancılığın özellikle atın önemini anlatır. At, bozkır kültürünün vazgeçilmez bir unsurudur. Bunun yanında Kırgızların millî değerlerine ve sanatlarına dair bilgiler verir. Özellikle gençlerin zamanla bu değerleri unutmasını eleştirir; keçe çadırların, demirciliğin sırf eski hayatı temsil ediyor diye terk edilmesinden büyük bir üzüntü duyar.

BİYOGRAFI

Cengiz Aytmatov (1928-2008)

Kırgızistan'da doğdu. Veterinerlik okuduğu yıllardan itibaren Kırgız ve Rus dillerinde eserler yazmaya başladı. Üniversiteyi bitirdikten sonra devlet üretme çiftliklerinde çalıştı. *Dağlar ve Steplerden Masallar* adlı hikâye derlemesiyle tanındı. 1963 senesinde "Lenin Edebiyat Ödülü"nü aldı. Hikâye, uzun hikâye, roman ve tiyatro türlerinde eserler verdi. Eserlerinde Kırgız efsane ve destanlarından yararlandı. Aşk, doğa, savaş yıllarının acılarını ve yurt sevgisini işledi.

Doğduğu toprakların insanlarını, onların gelenek ve yaşam biçimlerini, sevinç ve acılarını, şiirsel bir dille ama gerçekçilikten uzaklaşmadan anlattı. II. Dünya Savaşı'nın ülkesine etkilerini eserlerinin çoğunda yansıttı. Eserleri birçok dile çevrildi. Fransız şairi Aragon, *Cemile* adlı uzun hikâyesi için, "Bence, bu uzun öykü dünyanın en güzel aşk öyküsüdür." demiştir. Cengiz Aytmatov, en çok okunan yazarlardan biridir.

Eserleri:

Cemile, Al Yazmalım Selvi Boylum, Toprak Ana, Elveda Gülsarı, Beyaz Gemi, Gün Olur Asra Bedel, Cengiz Han'a Küsen Bulut, Deniz Kıyısında Koşan Ala Köpeke...

Örnek 6

Kırgızistan'da doğdu. Veterinerlik okuduğu yıllardan itibaren Kırgız ve Rus dillerinde eserler yazmaya başladı. Hikâye, uzun hikâye, roman ve tiyatro türlerinde eserler verdi. Eserlerinde Kırgız efsane ve destanlarından yararlandı. Eserlerinden bazıları: Cemile, Selvi Boylum Al Yazmalım, Toprak Ana, Elveda Gülsarı...

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Cengiz Aytmatov
B) Yaşar Kemal
C) Cengiz Dağcı
D) Halide Edip Adivar

Nisan 2019

Dünya Edebiyatında Roman

- Avrupa'da romanın ortaya çıkmasına sözlü edebiyat ürünleri kaynaklık etmiştir.
- Değişen tarihî ve toplumsal koşullara bağlı olarak roman türü bugüne kadar önemli değişim ve gelişim gösterir.
- Geleneksel roman, gerçekçi roman, modernist roman, yeni roman ve postmodern roman gibi isimlerle belli başlı beş dönemlere ayrılabilir.
- Cervantes'in 17. yüzyıl başında yazdığı *Don Kişot* roman türünün ilk başarılı örneği kabul edilir.
- Daniel Defoe'nun (Danyel Döfo) "Robenson Cruze (Robinson Kruzo)"su, Jonathan Swift (Canıtın Swift) "Guliver'in Gezileri" yine bu türün ilk örneklerindedir.
- Klasisizmin etkili olduğu bu dönemde roman çok gelişmemiştir.
- Roman bir tür olarak karakteristik özelliklerini 19. yy.'da kazanır.
- Klasisizme tepki olarak doğan, duyu ve sezgiye dayalı romantizm akımı, roman türünün gelişiminde önemli bir aşamadır.
- 18. yüzyılın sonunda ve 19. yüzyılın birinci yarısında etkili olan bu akım; Goethe (Göte), Madame de Stael (Madam dö stel), Lamartine (Lamortin), Alexandre Dumas (Aleksandır Duma), Victor Hugo (Viktor Hügo) gibi yazarların eserlerinde varlık gösterir.
- Bu romantik dönem romanı genellikle geleneksel roman olarak adlandırılır.
- Pozitivist düşüncenin yaygınlaşması sonucu 19. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan realizm ve natüralizm roman türünün gelişmesinde etkili olur.
- Stendhal (Stendal), Balzac (Balzak), Flaubert (Flaber), Turgenyev (Törjenyev), Dostoyevski, Tolstoy, Zola, Henry James (Henri Ceyms), Proust (Prust), John Steinbeck (Con Ştaynbek), Ernest Hemingway'in (Örnst Hemingvey) gerçekçi roman anlayışının önemli temsilcileridir.
- Bu dönemde, geleneksel romanın sübjektifliğine, toplumsal ahlaki ön plana alan tutumuna ve geçmiş tarihî dönemlere ilgisine karşılık; objektif bir anlatım, toplumsal değerlere eleştirel bir yaklaşım; kişi, olay, zaman ve mekânın aktarımında olabildiğince gerçekçi bir bakış açısı benimsenir.
- Freud, Adler ve Jung'un psikoloji biliminde yaptığı atımlar ve izlenimci, dışavurumcu, varoluşçu, sürrealist sanat hareketleri modernist romanın temelini oluşturur.
- 20. yüzyılın birinci yarısında gelişen modernist roman, Birinci Dünya Savaşı öncesindeki bunalımlı ortamın edebiyattaki yansımasıdır ve psikolojik yanı ağırlıktadır.

- Önemli temsilcilerinden bazıları şunlardır: Marcel Proust (Marsel Prust), Henry James (Henri Ceyms), James Joyce (Ceyms Coys), Franz Kafka (Frans Kafka), Virginia Woolf (Virjinya Vulf), William Faulkner (Vilyım Folknr).
- Modernist romanda olay örgüsü, karakterler, zaman, mekân ve bunların gerçeklikleri meselesi önemini kaybeder.
- Modernistler biçime önem vererek geleneksel romanda görülen anlatım tekniklerini ve öyküleme kalıplarını reddederler.
- Gerçekçi romanda önemle üzerinde durulan dış dünya ve toplumdaki çok psikolojik gerçekliğe yönelerek insanı tüm karmaşıklığıyla ortaya koyarlar.
- 1940 sonrasında temellerini modernist yazarların attığı “yeni roman” anlayışı ortaya çıkar.
- İkinci Dünya savaşı sonrasında yaygınlık kazanan ve insanın var oluşunu sorgulayan egzistansiyalizm, edebiyatı felsefeyle iç içe geçiren bir akım olarak bu dönem romanında son derece etkili olur.
- Yeni romancılar, geleneksel roman anlayışını yıkarak olay, zaman, mekân ve kişileri ortadan kaldırmayı amaçlarlar.
- Söz konusu dönemin eserlerinde başı sonu belli bir öyküye ve kişilerin anlatımında psikolojik çözümlere rastlamak çok zordur.
- Fredrich Nietzsche (Firederik Niçe), Jean Paul Sartre (Jon Pol Satr), Albert Camus (Albirt Kamu) gibi yazarlar öncülük eder.
- 20. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan postmodern roman, edebiyatta yeni bir dönemi başlatır.
- Postmodernizm; modern sonrası, modernizme karşıt dönem anlamına gelir.
- Modernizmi reddetse de ondan bütünüyle kopamamış olan postmodernizm, belli özellikleri olmasına rağmen kesin kuralları bulunmayan ve çok çeşitli eserleri içinde barındıran bir akımdır.
- 1950’li yıllarda başlayan postmodernizm 1960’lı yıllarda yaygınlaşır ve 1980 sonrasında bu akım içerisinde yer almayan yazarların eserlerinde dahi kendisini hissettirecek bir etkinliğe sahip olur.
- Umberto Eco (Umberto Eko), Octavio Paz (Oktavyo Paz), Erica Young (Erika Yang), Milan Kundera, Ursula K. Le Guin (Ld’ Gun), Gabriel García Márquez (Gabril Garsia Markuez) gibi birbirinden çok farklı yazarları içine alan postmodernizm, bütün ideolojilere ve akımlara karşı çıkar.

- Bu dönemde modernizmin sorgulandığı ve onun temelini oluşturan pozitivistizmin neden olduğu mutlak doğruların sarsıntıya uğradığı; akılcılığın, maddeciliğin eleştirildiği görülür.
- Çoğulcu bir anlayışla, içerisinde pek çok bakımdan zıtlıklar barındıran çok kutuplu, çok sesli, gerçekle kurmacanın iç içe geçtiği; metinlerarasılık, pastiş, parodi gibi tekniklerin sıkça kullanıldığı eserler verilir.

Örnek 7

Roman türünün dünya edebiyatındaki ilk başarılı örneği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Robinson Crusoe
- B) Gülliver’in Gezileri
- C) Don Kişot
- D) Simyacı

Aralık 2019

ÖRNEK:

Aşağıdaki metin Paulo Coelho tarafından yazılan *Simyacı* romanından alınmıştır.

SİMYACI

“Her şeyin bir ve tek şey olduğunu asla unutma. Simgele-
rin dilini unutma. Ve özellikle, kişisel menkıbenin sonuna
kadar gitmeyi unutma.” “Ama şimdi sana küçük bir öykü
anlatmak istiyorum: Bir tüccar mutluluğun gizini öğren-
mesi için oğlunu insanların en bilgesinin yanına yollamış.
Delikanlı bir çölde kırk gün yürüdüktan sonra, sonunda
bir tepenin üzerinde bulunan güzel bir şatoya varmış. Söz
konusu bilge burada yaşıyormuş. Bir ermişle karşılaşma-
yı bekleyen bizim kahraman, girdiği salonda hummalı bir
manzarayla karşılaşmış. Tüccarlar girip çıkıyor, insanlar
bir köşede sohbet ediyor, bir orkestra tatlı ezgiler çalıyor-
muş; dünyanın dört bir yanından gelmiş lezzetli yiyecek-
lerle dolu bir masa da varmış. Bilge sırayla bu insanlarla
konuşuyormuş. Bizim delikanlı kendi sırasının gelmesi
için iki saat beklemek zorunda kalmış.

AÇIKLAMA:

“Simyacı” romanındaki olaylar bir zamanlar İslam mede-
niyetinin önemli merkezlerinden olan Endülüs’ten başla-
yarak Fas üzerinden Mısır’a kadar uzanır. Başlangıç ve
sonu arasında girift olan bir yolculuk alegorik bir üslupla
anlatılmaktadır.

Örnek 8

“Simyacı”daki anlatılar bir zamanlar İslam medeniyetinin önemli merkezlerinden olan Endülüs’ten başlayarak Fas üzerinden Mısır’a kadar uzanır. Başlangıcı ve sonu arasında girift olan bir yolculuk alegorik bir üslupla anlatılmaktadır.

Bu parçada sözü edilen eserin türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hikâye
B) Roman
C) Tiyatro
D) Deneme

Temmuz 2019

BİYOGRAFI

Paulo Coelho (1947-...)

Rio de Janeiro’da doğdu. Roman yazarlığından önce tiyatro yönetmeni ve sevilen bir şarkı yazarıydı. 1986 yılında yaptığı, Batı Avrupa’dan başlayıp İspanya’da Santiago de Compostela kentinde sona eren geleneksel hac yolculuğunu “Hac” adlı kitabında anlattı. 1988 yılında yayımlanan ikinci kitabı Simyacı, Coelho’yu en çok okunan çağdaş yazarlardan biri yaptı. Bu kitabı 42 ülkede yayımlandı, 26 dile çevrildi. 2002 yılında Brezilya Edebiyat Akademisi’ne katıldı. 2005 yılında Unesco’nun düzenlediği “Kültürlerarası Diyaloglar” programında danışman olarak görev aldı.

Eserleri

Piedra Irmağı'nın Kıyısında Oturdum Ağladım, Simyacı, Veronika Ölmek İstiyor, Zahir, Elif...

Dil Bilgisi

Paragraf

- Bir yazının bütünü içinde satır başlarıyla ayrılan bölümleri ve bir yardımcı düşüncenin anlatıldığı cümle veya cümleler topluluğuna paragraf denir.

Paragrafın Özellikleri

- ✓ Paragraf tek bir düşüncüyü açıklamalıdır.
- ✓ Yazıdaki düşünce birimidir.
- ✓ Bir veya daha fazla cümleden oluşur.
- ✓ Temel cümle ve yardımcı cümlelerden meydana gelir.
- ✓ Birbiriyle anlamca yakın cümlelerden oluşur.
- ✓ Kendi içinde tamamlanmış bir bütündür.
- ✓ Anlam ve biçim bakımından birlik ve bütünlük gösterir.

ÖRNEK:

Aşağıda karışık verilen cümleler düzenlenerek anlamlı ve kurallı bir paragraf haline getirilmiştir.

- Farklı yaş gruplarındaki kişilerin ilgi duydukları şeyler değiştiğinden edindikleri bilgilerle onlara ulaşma yolları da farklılık gösterir.
- Öğrenmeyi öğrenme adı verilen sürecin temeli, merakla ve merak edilen şeyi tecrübe etmekle başlar.
- Fakat bu iki öğrenme düzeyinde dikkati çeken ortak yön, merak ve keşfetme arzusudur.
- Yetişkinlikteki kalıcı bilgiler ise görerek, okuyarak, araştırarak kazanılır.
- Örneğin çocukların oynayarak, dokunarak ulaştıkları yeni bilgiler belleklerinden kolay kolay silinmez.

AÇIKLAMA:

Öğrenmeyi öğrenme adı verilen sürecin temeli, merakla ve merak edilen şeyi tecrübe etmekle başlar. Farklı yaş gruplarındaki kişilerin ilgi duydukları şeyler değiştiğinden edindikleri bilgilerle onlara ulaşma yolları da farklılık gösterir. Örneğin çocukların oynayarak, dokunarak ulaştıkları yeni bilgiler belleklerinden kolay kolay silinmez. Yetişkinlikteki kalıcı bilgiler ise görerek, okuyarak, araştırarak kazanılır. Fakat bu iki öğrenme düzeyinde dikkati çeken ortak yön, merak ve keşfetme arzusudur.

isabet

Paragrafta Konu

- ✓ Her paragrafta belirli bir konu ve bu konuda belirtilmek istenen temel bir düşünce vardır.
- ✓ Konu yazarın üzerinde durduğu, bahsettiği kavram, varlık, olay, durum, duygu veya düşüncedir.
- ✓ Paragraf yazarken konuyu sınırlamak ve paragrafın neyle ilgili olacağını okuyucuya bildirmek için paragrafın konusu genellikle paragrafın ilk cümlesinde verilir.
- ✓ Konu cümlesi paragrafın hangi konuyla ilgili olacağını ifade eder.
- ✓ Paragrafta konu, “Yazar ne anlatıyor, neden söz ediyor?” sorularının cevabıdır.

Örnek 9

Her yazar kendi elinden çıkanın güzel, kendi düşündüklerinin doğru olduğuna inanır. Güzelliği; o doğruluğu sezme için uğraşmayanların anlamadıkları, anlamayacakları kanısındadır. Ama bir kısmı, kendileri için beklediklerini başkaları için neden yapmıyorlar? Ben sizin yazdığınızı okuyayım, ilgileneyim sizinle; peki, siz benim yazdıklarımı neden okumuyorsunuz? Birbirlerinin yazılarını neden okumuyorlar?

Bu parçada bazı yazarlarla ilgili aşağıdakilerin hangisinden yakınılmaktadır?

- A) Yaptıkları eleştirilerin düzeyli olmadığından
- B) Başkalarının eserlerine yaklaşımlarının yanlış olduğundan
- C) Eserlerinin okur tarafından beklenen ilgiyi görmediğinden
- D) Yeterli sayıda eser okumadıklarından

Aralık 2019

Paragrafta Ana Düşünce

- ✓ Paragrafta asıl anlatılmak istenen düşüncedir.
- ✓ Bütün cümleler bu düşünceye bağlanır.
- ✓ Böylece paragrafta anlamca bir birlik ve bütünlük sağlanır.
- ✓ Ana düşünceyi belirten cümle paragrafın başında, ortasında ya da sonunda yer alabilir.
- ✓ Açıkça belirtildiği gibi gizli de olabilir veya paragrafın tümünden çıkarılabilir.
- ✓ Paragrafın ana düşüncesi "Niçin yazıldı?" sorusunun cevabıdır.
- ✓ Bir paragrafın ana düşüncesi o paragrafın yazılış amacını bildirir.
- ✓ Şıklarda parçayı özetleyen en genel yargı işaretlenmelidir.

ÖRNEK:

Aşağıdaki paragrafı konu ve ana düşünce yönünden inceleyelim:

"Yaşlıların sorunları geçim derdi ile bitmiyor. Yaşlı günlerinde rahat bir koltuk, sıcak bir çorba ihtiyara yetmiyor. Onların asıl beklediği saygı, ilgi, şefkat... Yaşlılığın en büyük trajedisini olan, yalnızlığın, artık işe yaramaz olma duygusunun, toplum dışına itilmiş unutulmuş olma tortusunun önüne nasıl geçileceği, toplum bilimcileri ve psikoloji uzmanlarını şimdilerde ilgilendirmeye başladı. Hatta yaşlılık psikolojisi bir uzmanlık dalı olma yolunu tuttu."

AÇIKLAMA:

Konu: Yaşlılar ve sorunları

Ana düşünce: Yaşlılarla ilgili ele alınması gereken asıl sorun onların ruhsal sorunlarının çözülüp toplumdan, yaşamdan kopmalarının önlenmesidir.

Örnek 10

Okuma bir gaye değil, araçtır. Okumanın sonunda bir fayda elde edilmelidir. Günümüze ışık tutmuyorsa tarih okumanın, öz varlığımızı düzeltmeyecekse ahlak okumanın bir gerekliliği yoktur. İnsan bir kitabı okuduktan sonra eskisinden daha akıllı hareket edebilmeli, şunun bunun sözlerine daha az aldanmalı, her şeyi daha açık görmeye ve daha derin hissetmeye başlamalıdır. O zaman okuma boşa gitmemiştir.

Bu parçada asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Çok sayıda kitap okumanın insana hiçbir faydası yoktur.
- B) Ne okunduğu değil okunanın kişiye yararlı olup olmadığı önemlidir.
- C) Okumak, bir amaç hâline getirilirse kişiye katkı sağlar.
- D) Duygu dünyasına hitap eden kitapların kişisel gelişimi desteklemesi düşünülemez.

Nisan 2019

isabet

Paragrafta Yardımcı Düşünce

- ✓ Paragrafta ana düşünceyi açıklamaya, geliştirmeye ve desteklemeye yardımcı olan düşüncelerdir.
- ✓ Paragraftaki örnekler ve ayrıntılar birer yardımcı düşüncedir. Bu cümleler, konu ve ana fikirle tutarlı olmalıdır.
- ✓ Paragrafta bir ana düşünce, birden fazla yardımcı düşünce vardır.
- ✓ Yardımcı cümleleri yazmak için benzetme, karşılaştırma, sayısal verilerden yararlanma, örnekleme, tanık gösterme, tanımlama gibi düşünceyi geliştirme yollarından yararlanılır.

ÖRNEK:

Aşağıdaki paragrafı konu, ana düşünce ve yardımcı düşünceler yönünden inceleyelim:

Toplum ile sanat arasında öyle bir bağ vardır ki bir toplumun bütün özelliklerini onun sanatsal birikiminde okumak mümkündür. Sanat, sanatçının iç dünyasını dışa yansıtan ayna olduğu gibi, toplumların da aynasıdır. Sanatçı içinde bulunduğu toplumu etkilemekle kalmaz, toplumsal koşullardan da büyük ölçüde etkilenir. Bu dengenin kurulup işlediği toplumlarda, birikim ve değerler gelecek kuşaklara sanat aracılığıyla taşınabilir.

AÇIKLAMA:

Konu: Sanat – toplum ilişkisi

Ana düşünce: Sanat yapıtları toplumların yaşantısını gelecek kuşaklara taşıyacak özellikler taşır.

Yardımcı düşünceler:

- Toplumların özellikleri sanatlarına yansır.
- Sanat yapıtları sanatçının içinden geçenleri dışa vurur.
- Sanatçı hem toplumu etkiler hem de ondan etkilenir.
- Sanat yapıtları toplumun değerlerini gelecek kuşaklara taşır.

Örnek 11

Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesinde sergilenen ve MÖ 6200 yıllarından kalan Çatalhöyük şehir planı, 5800 yıllık olarak bilinen harita tarihini 2400 yıl daha geriye götürmüştür. Bundan yaklaşık 8205 yıl önce yapılan bu ilk harita Çatalhöyük'teki kazılarda bir evin duvarında bulunmuştur.

Bu metinde aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- Tarihin ilk dönemlerinde insanlar şehir düzenine önem vermişlerdir.
- Haritacılık tarihi ile ilgili ilerleme kaydedilmesini sağlayan önemli bir bilgi edinilmiştir.
- Tarihî yerleşim yerlerinin birçoğu henüz aydınlatılmamış gizlerle doludur.
- Arkeolojik kazılarda elde edilen eserler müzelerde sergilenir.

Nisan 2018

1107

Bu tip olumsuz sorularda parçayla hiç ilgisi olmayan, parçada hiç kelime veya cümle halinde geçmeyen şık doğru cevaptır. Yani 3 şıkta geçen konular paragrafta aynen anlatılmış, bir şık parçanın herhangi bir yerinde hiç kelime veya cümle halinde geçmemiştir ve yepyeni bir konudan bahseder.

Paragrafta Başlık

- ✓ Başlık, paragrafta ele alınacak konuyu, düşünceyi bir, iki ya da üç kelimeyle belirten söz ya da sözlerdir.
- ✓ Dolayısıyla bir paragrafın başlığının bulunabilmesi için paragrafın iyice okunup konusunun ve ana düşüncesinin belirlenmesi gerekmektedir.

ÖRNEK:

Aşağıdaki paragrafı konulabilecek uygun başlık yönünden inceleyelim

Erteleme, zor veya istenmeyen işlerden kaçınma, hepimizin zaman zaman içine düştüğü bir durum. Belirli işleri "sonra" yapmaya karar veririz. "Sonra" geldiğinde ise bir sonraki "sonra"ya geçeriz. Bu durum, her erteleme kararının verdiği anlık ferahlamayla bir süre böyle devam eder. Ancak öyle bir an gelir ki erteleyecek "sonra"ımız kalmaz. İşte o zaman bir sıkıntı kendini gösterir ve panik içinde çalışmaya koyuluruz.

AÇIKLAMA:

Paragrafın geneli üzerinde "erteleme"nin insanlar üzerindeki olumsuz sonuçları üzerinde durulmuştur. Buna göre paragrafta en uygun başlık "Ertelemenin Zararları" olabilir.

isabet

Örnek 12

Kimi gözlemciler göre kış ayları gözlem için en uygun ve en keyifli zamandır. Çünkü geceler uzundur, gözlem için çok zaman vardır. Havanın soğuk olmasının etkisiyle de gökyüzü daha temiz ve yıldızlar bu sebeple daha parlak görünür. Kışın ilk zamanlarının bir diğer güzel yanı da gökyüzünün en parlak yaz ve kış yıldızlarının aynı anda gökyüzünde olmalarıdır.

Bu parçanın başlığı aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- Kışın Parlak Yıldızları
- Yıldızların Yapısı
- Parlak Yıldızların Oluşumu
- Yıldızların Keşfi

Temmuz 2019

1. • Başarılı Türk romanlarından biri olarak kabul edilen "Aşk-ı Memnu", - - - - Dönemi sanatçılarından Halit Ziya Uşaklıgil'e aittir.
- Türk edebiyatında ilk çeviri roman örneği, Yusuf Kamil Paşa'nın Fenelon'dan çevirdiği - - - - adlı eseridir.
- Dünya edebiyatında - - - - türünün ilk örneğini 16. yüzyılda İspanyol yazar Miguel de Cervantes, Don Kişot adlı eserle vermiştir.

Bu cümlelerde boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangileri getirilmelidir?

- A) Tanzimat Edebiyatı – İntibah – hikâye
B) Tanzimat Edebiyatı – Mai ve Siyah – hikâye
C) Servetifünun Edebiyatı – Telemak – roman
D) Servetifünun Edebiyatı – Monte Cristo – tiyatro

Temmuz 2019

2. Cumhuriyet Dönemi Türk romanında bireyin iç dünyasını esas alan eserler veren sanatçılardan en tanınmış olanları; Peyami Safa, Sabahattin Ali,
I II
Sâmiha Ayverdi ve Tarık Buğra'dır.
III IV

Bu cümlede numaralanmış yerlerin hangisinde bilgi yanlış vardır?

- A) I B) II C) III D) IV

Temmuz 2019

3. Geldiği ilk günlerde kimseyle konuşmak istemiyordu. İş gösterilmediği zamanlar uzaklara doğru bakar, bulutların arka tarafından bir şeyler görmek ister fakat içeri birisi girer girmez derhâl başını çevirerek herhangi bir şeyle meşgul olurdu.

Bu parçada romanın yapı unsurlarından hangisi yoktur?

- A) Olay B) Zaman
C) Kişi D) Mekân

Temmuz 2019

4. Uzun zamandır rüyasında bir çocuğun kendisini Mısır Piramitleri'ne götürdüğünü, ona hazinenin yerini gösterdiğini görür Santiago. Bu rüyanın anlamını öğrenmek üzere Tarifa'da yaşayan bir falcı kadının yanına gider. Falcı kadın, rüyayı yorumlayarak Mısır'da bir hazine olduğunu ve bu hazineyi orada bulabileceğini söyler.

Aşağıdakilerden hangisi bu romandan alınmış olamaz?

- A) Melkisedek ona menkıbesini gerçekleştirme- si gerektiğini, on koyun karşılığında hazinenin orada piramitlerin yanında olduğunu söyler.
B) Atlarına bindiler. Bu kez, delikanlı izliyordu Simyacı'yı. Rüzgâr, vahanın gürültüsünü taşı- yordu kulaklarına. Delikanlı Fatima'nın sesini duymaya çalışıyordu. O gün savaş yüzünden kuyuya gitmemişti.
C) Bana düşlerini, yaşlı kralı ve hazineyi anlattın. Bana işaretlerden söz ettin. İşte bu yüzden hiç- bir şeyden korkmuyorum çünkü seni bana bu işaretler getirdi.
D) Delikanlı olayın heyecanını yaşıyordu: "Peki iyi- leşebildi mi Mustafa İnan?" dedi. Profesör mah- zunlaştı: "Kim bilir? Belki de ömrü boyunca bu sarsıntının izlerini taşımıştır.

Temmuz 2019

5. Şairimizde, ruh durumu bakımından tutarlılık, çeliş- mezlik aramayacaksınız. Onda tutarlı olan tek şey üsluptur. Birbiriyle çelişen durumları anlatırken ken- disini olarak kalır hep. Bu da şair için bir yerde her şey demektir. Ondan kalacak ve dünyayı, insanlığı zenginleştirecek; yaşamaya çesni katacak olan da budur ancak.

Bu parçada yazarın savunduğu düşünce aşağı- dakilerden hangisidir?

- A) Eserlerinde karşıt duygulara yer veren şairler daha başarılı olur.
B) Hayat, sanatçının eser bırakma çabası ölçüsün- de güzelleşir.
C) Şiirde önemli olan içerik ve üsluptaki sürekliliktir.
D) Şair varlığı kendince algılayıp kendine göre dile getirdiği için başkalarından ayrılır.

Temmuz 2020

6. **Aşağıdaki sanatçı – eser eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?**

- A) Cengiz Aytmatov - Cemile
B) Paulo Coelho - Simyacı
C) Ahmet Kutsi Tecer - Köşebaşı
D) Attila İlhan - Hürrem Sultan

Temmuz 2019

7. Aşağıdaki eserlerden hangisi “postmodernizm” anlayışıyla kaleme alınmamıştır?

- A) Yaban
B) Benim Adım Kırmızı
C) Gece
D) Bin Hüzünlü Haz

Temmuz 2019

8. • Polisiye romanlarda çözülmesi gereken esrarlı bir olay bulunur.
• 1980 sonrası Türk romanında toplumcu gerçekçilik anlayışı egemen olmuştur.
• Postmodern romanlarda metinlerarasılık, üstkurmaca gibi anlatım teknikleri kullanılır.

Bu cümleler doğru-yanlış olarak değerlendirildiğinde sıralama aşağıdakilerden hangisi olur?

- A) D – D – Y
B) Y – D – Y
C) D – Y – D
D) Y – Y – D

Temmuz 2019

9. Victor Hugo'nun 1862 yılında yazmış olduğu - - - romanı, bir kürek mahkûmu olan Jan Valjean ve polis müfettişi Javert arasında sürüp giden bir kovalamacanın hikâyesi üzerine kuruludur. Edebiyat dünyasında Rönesans etkisi yapan bu roman, gerek dönemin gerek günümüzün birçok duygusunu içinde barındırır.

Bu parçada sözü edilen eser aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Don Kişot
B) Cimri
C) Sefiller
D) Dekameron

Nisan 2019

10. Romandaki olaylar 1903 yılında Nazilli'de başlar, Edremit'te devam eder ve I. Dünya Savaşı yılları içinde sona erer. Romanda olaylar ilerledikçe bir Anadolu kasabasının I. Dünya Savaşı'ndan önceki yaşayışını, düşünüşünü, hayat şartlarını görürüz. Roman kahramanları, o çağın, o çevrenin insanlarıdır; birbirleriyle ilişkileri de o dönemde belirli şartların biçim verdiği ilişkilerdir. Roman, birbirini tamamlayan şehir-doğa, yapay insan doğal insan, yozlaşmışlık-masumiyet, şehvet-aşk gibi birtakım karşıtlıklarla örülmüştür.

Bu parçada sözü edilen eser aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yaban
B) Küçük Ağa
C) Ayaşlı ve Kiracıları
D) Kuyucaklı Yusuf

Temmuz 2020

11. Aşağıdakilerden hangisi Cumhuriyet Dönemi Türk romanında “bireyin iç dünyasını konu alan sanatçılardan” **değildir**?

- A) Peyami Safa
B) Tarık Buğra
C) Kemal Tahir
D) Ahmet Hamdi Tanpınar

Nisan 2019

12. İnebolu'da doğdu. Ankara Maarif Koleji'ni ve İTÜ İnşaat Fakültesi'ni bitirdi. Üç yıl sonra akademik hayatı başladı. Çeşitli dergi ve gazetelerde makale ve söyleşileri yayımlandı. “Tutunamayanlar” adlı eser ile Türk edebiyatında postmodern tarzının ilk örneğini vermiştir.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Orhan Pamuk
B) Oğuz Atay
C) Yusuf Atılgan
D) Hasan Ali Toptaş

Nisan 2019

13. Fahim Bey'in Galata'daki idarehanesinin kirasını ödeyememişti. “Küçük adamlar” diye andıklarının yanlarında küçük düşmemek için kendi gitmeyip uzak akrabalarından biri vasıtasıyla borcunu göndermişti.

Bu parçada romanın unsurlarından hangisi yoktur?

- A) Olay
B) Kişi
C) Mekân
D) Zaman

Nisan 2019

14. Şiir, hikâye, roman, deneme, makale, edebiyat tarihi gibi birçok alanda eser verdi. Eserlerinde Doğu-Batı çatışması, rüya, zaman, geçmişe özlem, mimari, musiki, bilinçaltı gibi konuları işledi. Eserlerinden bazıları: *Huzur, Saatleri Ayarlama Enstitüsü, Beş Şehir, 19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi...*

Bu parçada sözü edilen yazar aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ahmet Hamdi Tanpınar
B) Ahmet Oktay
C) Attila İlhan
D) Suut Kemal Yetkin

Nisan 2019